

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ได้เริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร ได้แก่ รายงานการวิจัย รายงานการประชุมสัมมนา บทความ ปรินทิพคุณลักษณะบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน สัมภาษณ์ผู้นำความคิดทางการอุดมศึกษา คุณลักษณะบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ (National Qualifications Framework) ของประเทศที่พัฒนาแล้ว จากการประมวลความคาดหวังจาก ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต และจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มย่อย จนได้กรอบแนวคิดคุณลักษณะบัณฑิตของประเทศไทย

ในขั้นตอนการวิจัยต่อมาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดดังกล่าวไปสอบถามความคิดเห็นจาก

- 1) ที่ประชุมซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ใช้บัณฑิต ผู้สอน และบัณฑิต
- 2) ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้นำความคิดทางการอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย
- 3) ที่ประชุม Quality Assurance Forum ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยและผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ และ
- 4) สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ อีกทั้งการวิเคราะห์และศึกษาจากเอกสารเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงได้ปรับกรอบแนวคิดให้สอดคล้องตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทุกฝ่ายข้างต้น

จากการศึกษาวิจัย ประกอบกับการศึกษาสิ่งแวดล้อม ความจำเป็นของสังคม การศึกษาหลักการอุดมศึกษา การศึกษาความประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา จึงได้สังเคราะห์ร่างกรอบมาตรฐานคุณวุฒิในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี/โท/เอก ที่ได้รับการพัฒนาในระดับหนึ่งแล้วได้นำเสนอในที่ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มย่อยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีชื่อเสียงในแวดวงการศึกษาของประเทศไทย ได้รับข้อเสนอแนะให้เพิ่มคุณลักษณะบัณฑิตระดับปริญญาตรีด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ความมีภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการใช้ภาษาและเทคโนโลยีในการสื่อสาร และความสามารถในการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปเป็นกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยใน 3 ระดับ คือ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

หลังจากนั้นได้นำเสนอในที่ประชุม Quality Assurance Forum ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ อีกครั้ง พร้อมทั้งได้สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารงานวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ผลสรุปสุดท้ายของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิปรากฏผลดังนี้

1. **มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี** บัณฑิตมีคุณลักษณะ 7 ข้อ ดังนี้
 - 1.1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี
 - 1.2 มีความรู้ทันสมัย ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเอง
 - 1.3 มีความสามารถในการจัดระบบความคิด คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล
 - 1.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ความรู้และสร้างผลงานใหม่ได้
 - 1.5 มีความสามารถในการบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีม
 - 1.6 มีความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีได้ดี
 - 1.7 มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและประกอบวิชาชีพ

2. **มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาโท** บัณฑิตมีคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้
 - 2.1 มีความรู้ลึก เชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ทั้งในสาขาวิชาที่ตนศึกษาและสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในงานอาชีพได้
 - 2.2 มีความคิดรวบยอด มองเห็นการณ์ไกล เข้าใจและสามารถดำเนินการวิจัยตามมาตรฐานสากล
 - 2.3 มีความสามารถพัฒนานวัตกรรม สร้างงานใหม่ สร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ พัฒนางานวิจัยอย่างต่อเนื่อง

3. **มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาเอก** บัณฑิตมีคุณลักษณะ 3 ประการ ดังนี้
 - 3.1 เข้าถึงแก่นความรู้ สามารถสร้างและอธิบายองค์ความรู้อนาคตใหม่ได้
 - 3.2 มีสมรรถภาพทางปัญญา ตกผลึกทางความคิดและคาดการณ์อนาคตได้
 - 3.3 มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่ทำวิจัย เชื่อมโยงศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างกลมกลืน

จากที่ประชุม Quality Assurance Forum ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ ครั้งที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมที่สำคัญ คือ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิควรเป็นกรอบมาตรฐานกลางสำหรับทุกกลุ่มสาขาวิชาชีพ ที่จะสามารถนำไปพัฒนาให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มวิชาชีพที่มีจุดเน้นที่แตกต่างกันได้ในอนาคต การแบ่งระดับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี/โท/เอก ไม่ควรแยกออกจากกันอย่างชัดเจน เพราะคุณลักษณะของบัณฑิตระดับปริญญาตรีในหลาย ๆ ด้านควรมีอยู่ในระดับปริญญาโทและเอกด้วย คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมของบัณฑิตควรครอบคลุมตามกรอบแนวคิดคุณลักษณะบัณฑิตที่ผู้วิจัยได้พัฒนาไว้ และควรมีอยู่ในคุณลักษณะของบัณฑิตทุกระดับ ตั้งแต่ความมีวินัย มี

ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีวัฒนธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก สามารถส่งเสริมและชี้นำสังคมให้ตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม จนกระทั่งสามารถอุทิศตนเพื่อส่วนรวมได้

จากการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา การระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหลากหลายกลุ่มวิชาชีพ มีการพัฒนากรอบแนวคิด ในการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอน จนได้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศ เพื่อเป็นแม่แบบในการผลิตบัณฑิตในแต่ละระดับ ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติได้อย่างแท้จริง

เพื่อให้งานวิจัยนี้ได้รับการพัฒนาในวงกว้าง สอดคล้องกับผู้เกี่ยวข้องที่หลากหลาย และให้เกิดความสมบูรณ์ในงานอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงได้จัดการระดมความคิด วิเคราะห์ ประเมินและเสนอแนะในข้อค้นพบอย่างกว้างขวางในโอกาสต่อไป

ที่ประชุม Quality Assurance Forum ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยได้เสนอให้มีการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับแต่ละสาขาวิชา เช่น วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ ครุศาสตร์ เป็นต้น เพื่อให้ได้แนวทางของการผลิตบัณฑิตที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานต่อไป

